

IMPACTUL AUDITORULUI ASUPRA BUNĂSTĂRII ECONOMICE A FIRMEI

Corina MARUSIC, asistent universitar,
USB, catedra Finanțe și Contabilitate,

Audit, as a profession is very popular nowadays. Though, popularity passes, but necessity in a competent and independent evaluation remains. Auditor's duty is to reflect the reality, which he finds out analyzing thousands of figures indicated in accounting documents. Thus, an auditor must verify if there exist all the conditions, which are necessary to assure the balance of the corresponding enterprise. Only in case financial and accounting information, that has been analyzed, deserves confidence, it can be used for a complex analysis and for elaboration of decisions for the further development of the enterprise. Very often an auditor is taken for an accountant or an inspector. This happens because of the auditor's interdependence on accounting information.

Importance and necessity of audit is perceived on both national and international levels, through issuing governmental laws, which regulate this activity.

International Federation of Accountants considers that identity of financial auditors is characterized all over the world by the effort to achieve some common goals and to respect some fundamental principles linked to their activity.

Thus, the role of this profession is to provide advice, to encourage efforts and to promote harmony.

“În profesie ca și în muzică ai nevoie de un dirijor”

/Lao Zi/

Vorbind despre audit este necesar de a remarca că această noțiune precum și auditorul ca specialist au intrat în viața noastră cu mai bine de un deceniu. Cu regret, la etapa inițială specialiștii erau lipsiți de cunoștințele teoretice și practica necesară în domeniul respectiv. De aceea, pe parcursul întregii perioade precedente de existență, activitatea de audit a devenit una cu un înalt grad de inițiativă, ceea ce nu era în favoarea ei.

Dar cum stau astăzi lucrurile? Poate fi numită acum profesia de auditor ca una necesară pentru dezvoltarea afacerilor sau rămâne doar un strigăt al modei? Răspunsul este evident. Dacă am susține că rolul profesionistului contabil este în “ținerea contabilității” și realizare de expertize nu am da greș dar asta înseamnă că am privi lucrurile prea superficial. Esența activității de audit presupune faptul că majoritatea deciziilor economice au la bază informație de natură financiară. Dar în calitate de decident, posedarea informației la momentul potrivit nu reprezintă încă totul. Ea trebuie să fie și de încredere. Anume aici intervine și auditorul în putința căruia stă satisfacerea cererii apărute.

Serviciile auditorului nu pot fi trecute cu vederea din motiv că activitatea unei firme este complicată și presupune prin sine tranzacții numeroase. Culegerea și prelucrarea datelor cu privire la transpunerea în formă bănească a vieții firmei cad în sarcina compartimentului contabilitate iar utilizatorii unor astfel de informații sunt oarecum izolați în timp și spațiu de înregistrările contabile și lipsiți de experiența profesioniștilor. Și nu în ultimul rând, consecințele deciziilor luate de manageri sunt atât de importante pentru viața firmei încât informațiile oferite de auditori sunt absolut necesare.

Din acest punct de vedere auditorul apare pentru conducerea unei întreprinderii în calitate de consultant. În obligația lui intră sublinierea realității așa cum o găsește. Astfel auditorul ca specialist trebuie să fie o persoană cu foarte bune abilități de analiză care ar cunoaște foarte bine punctele sensibile ale contabilității și ar ști să-și organizeze eficient activitatea pentru a obține rezultate reale. Deci rolul lui constă în a găsi realitatea printre miile de cifre indicate în documente.

În Republica Moldova, precum și în occident mulți utilizatori de rapoarte financiare confundă auditul (auditing) cu contabilitatea (accounting). De multe ori auditorul este confundat cu contabilul, alții îl consideră revizor. Nu toți conducătorii, cu atât mai mult revizorii înțeleg că

ei au de afacere cu reprezentanții unei profesii noi pentru Moldova. Această confuzie apare din motivul că auditorii, în majoritatea cazurilor sunt efectiv interdependenți de informația contabilă. Însă aceștia sunt reprezentanții unei profesii ce se deosebește de specialitatea de contabilitate după un șir de particularități.

Există o gamă variată de cunoștințe profesionale care diferențiază auditorii de contabili. De fapt, auditorii trebuie să înțeleagă acel sistem contabil cu care el se familiarizează în cadrul subiectului economic nou. El urmează a fi un specialist destul de competent în acumularea și interpretarea dovezilor de audit.

Scopul contabilității este de a asigura administrației și altor persoane informația necesară pentru luarea deciziilor.

Scopul auditului constă în determinarea corectitudinii reflectării informației, dacă această informație conține evenimente reale ce au avut loc în perioada controlată.

Necesitatea apariției auditului în Republica Moldova vine odată cu adoptarea legii "Despre întreprinderi și activitatea antreprenorială" care a determinat bazele generale de formare a întreprinderilor în condițiile multiplelor forme de proprietate. În această perioadă a început publicitatea acțiunilor băncilor și firmelor. Mii de oameni procurau astfel de acțiuni fără a fi siguri de rezultatul activității acestor subiecți economici. Cine ar putea să aprobe interesele persoanelor care au procurat aceste acțiuni, sau, cu alte cuvinte, cine ar trebui să efectueze controlul financiar la astfel de agenți economici? S-a presupus că acest control va fi efectuat de către organele fiscale, însă astfel de funcție nu face parte din obligațiile acestora. Organele fiscale se ocupă de verificarea plenitudinii și oportunității plății în buget.

Astfel apare necesitatea de audit independent.

Tabelul 1. Deosebirile dintre audit și revizie

Particularitățile distinctive	Audit	Revizie
1	2	3
1) Scopul	Identificarea, localizarea și confirmarea lipsurilor activității economice ca element indispensabil al ei.	Identificarea, localizarea și evaluarea lipsurilor pentru înlăturarea acestora.
2) Particularități legislative	Dreptul civil: în baza contractelor economice.	Dreptul administrativ: în baza legilor, instrucțiunilor, ordinelor organelor autoritare sau guvernamentale.
3) Particularități gnoseologice	Determinarea caracterului veridic al informației din rapoartele financiare a clientului.	Determinarea caracterului legal al operațiunilor efectuate și absența sustragerilor din partea lucrătorilor.
1	2	3
4) Principiul plății pentru serviciile prestate	Plata este realizată de client sau de organul ce necesită funcția de confirmare.	Plata este realizată de elementul superior sau organul guvernamental, inclusiv și cel legislativ.
5) Rezultatele	Raportul de audit și recomandările pentru client.	Actul reviziei, deducerile organizaționale, încasările, indicarea sancțiunilor, indicarea măsurilor obligatorii și verificarea efectuării lor.

Una dintre importantele forme de control exercitate până acum a fost revizia. Revizorii se deosebesc radical de auditori. Ei abordează în mod diferit rezolvarea aceluiași probleme. Dacă scopul reviziei constă în înlăturarea neajunsurilor și lichidarea momentelor negative, atunci scopul auditului este de a micșora momentele negative. Revizorul tinde spre obținerea datelor cât mai concrete, iar auditorul se mulțumește cu date aproximative. Din practică a fost demonstrat că revizorul dorește o publicitate maximă, pe când obligația auditorului este de a respecta secretul profesional. Clientul nu este în drept și nici nu poate alege revizorul, din motiv că cel din urmă apără interesele statului, în schimb el are posibilitatea de a alege auditorul. În literatura de specialitate pot fi reflectate și alte deosebiri prezentate în tabelul 1 [3, pag10].

Odată arătând diferențele dintre audit și contabilitate, audit și revizie este important să menționăm și faptul că auditorul are foarte multe responsabilități, ba chiar și răspunde pentru faptele sale față de clienți, față de terțe părți în cadrul prevederilor unui drept comun etc.

Pentru a conștientiza în profunzime această răspundere ar fi cazul să analizăm o situație reală a unei firme din SUA, "Orange & Rancle" [4, pag 131]: o firmă de expertiză contabilă din San Jose, ce se angajează să facă auditul unei mici societăți de înalte tehnologii care concepea programe informatice. O parte semnificativă din capitalul clientului a fost vărsat de un sindicat format din 40 de asociați cu răspundere limitată. Proprietarii acestor participații de capital erau oameni de afaceri și specialiști reputați, printre ei numărându-se și câțiva avocați.

"Orange & Rancle" a auditat compania timp de 4 ani succesivi, începând de la înființare, contra unui onorariu anual mediu de aproximativ 13000\$. Auditele erau de foarte bună calitate, fiind realizate de auditori competenți.

Pe la mijlocul celui de-al cincilea an de existență a companiei, devenise evident că planul de marketing pe care îl întocmise aceasta era prea optimist și întreprinderea va avea nevoie de capital adițional sau va trebui să opereze schimbări strategice semnificative. Asociații cu răspundere limitată au fost consultați și au refuzat să facă un aport suplimentar de capital. Compania "și-a făcut bagajele" și a declarat faliment. Asociații și-au pierdut investițiile în întreprindere. Ulterior, ei au intentat un proces tuturor părților implicate în activitatea întreprinderii, inclusiv auditorilor.

Era evident că reclamanții știau foarte bine că auditorii nu aveau nici o vină, dar și-au menținut plângerea împotriva lor. La sfârșit costul suportat de firma de audit a fost de aproximativ 1000000\$, fără să mai vorbim de timpul pierdut de angajați, posibilul impact asupra reputației firmei și stresul, și tensiunea generală. Astfel costul acestui proces în care auditorii erau complet nevinovați a fost de 75 de ori mai mare decât onorariul mediu anual plătit de clientul respectiv auditorilor pentru serviciile prestate.

Am prezentat acest subiect pentru a oferi o imagine generală a importanței protejării reputației pe care o are această profesie, și anume de una cu norme etice foarte înalte, dar și pentru a sublinia consecințele pe care le pot suporta contabilii-experti atunci când alte persoane consideră că ei nu au respectat aceste standarde etice înalte.

Prin urmare "auditorul poartă răspunderea de a planifica și efectua auditul astfel încât să obțină o asigurare rezonabilă privind prezența sau absența unor prezentări eronate, semnificative în situațiile financiare, indiferent dacă aceste prezentări eronate sunt cauzate de greșeli sau de fraude" [4, pag. 171].

Astfel, rolul auditorului este înțeles și apreciat atât la nivel național cât și internațional. Federația Internațională a Contabililor crede că datorită diferențelor naționale de cultură, limbă, sistemelor legale și sociale, responsabilitatea privind întocmirea detaliată a cerințelor etice revine în primul rând organismelor membre de specialitate din fiecare țară, acestea având, de asemenea responsabilitatea de a implementa și impune astfel de cerințe. Totuși Federația Internațională a Contabililor consideră că identitatea profesiei de auditor financiar este caracterizată în toată lumea prin efortul de atingere a unui număr comun de obiective și de respectare a unor principii fundamentale în acest scop. Astfel, rolul auditorului financiar este de a furniza îndrumări, de a încuraja continuitatea eforturilor și de a promova armonizare. Pentru realizarea acestor obiective s-a considerat de cuviință să se elaboreze un Cod internațional privind conduita etică pentru auditorii financiari, care ar constitui baza fundamentală a normelor de etică.

Profesia de auditor financiar, la nivel mondial se desfășoară într-un mediu caracterizat prin culturi și reglementări diferite. Cu toate acestea scopul de bază al codului trebuie întotdeauna respectat. De asemenea este convenit că în situațiile în care o normă națională intră în conflict cu o prevedere a codului, norma națională va prevala. Pentru acele țări care doresc să adopte acest cod ca și codul lor național, Federația Internațională a Contabililor a dezvoltat o formulare care poate fi folosită cu scopul de a indica autoritatea și aplicabilitatea în țara interesată.

Dacă trebuie să căutăm o caracteristică a specialității de auditor, prima care ne vine în minte este neutralitate, echidistanță, obiectivitate. Această meserie asumă persoanei care hotărăște să devină specialist în domeniul respectiv o responsabilitate enormă. Conform Codului privind Conduita Profesională a Auditorilor și Contabililor din Republica Moldova, auditorii financiari au un rol important în societate. Investitorii, angajatorii, creditorii și alte segmente ale comunității de afaceri, guvernul precum și publicul în sens larg se bazează pe auditorii financiari în ceea ce privește contabilizarea și raportarea financiară corectă, un management eficient și consultanță competentă pentru o varietate de aspecte aferente afacerii și impozitării. Atitudinea și comportamentul auditorilor financiari, în procesul de furnizare a unor astfel de servicii au un impact asupra bunăstării economice a comunității și țării.

Trăsăturile esențiale ale activității de audit distinse în codul etic al auditorilor sunt prezentate prin integritate și obiectivitate, soluționarea conflictelor etice, competență profesională, confidențialitate, activități internaționale și publicitate.

Integritatea implică nu doar onestitatea dar și desfășurarea corectă a activităților și sinceritatea. Principiul onestității impune tuturor auditorilor financiari obligația de a fi corecți, onești din punct de vedere intelectual și neimplicați în conflicte de interese. Uneori, auditorii întâlnesc situații care determină apariția unor conflicte de interese. Nu este posibil să se încerce realizarea unei liste exhaustive a cauzelor potențiale care pot determina apariția conflictelor de interese. Auditorul financiar trebuie să fie în permanență conștient de factorii care pot determina apariția litigiilor în cauză și să fie precaut la acești factori.

Referitor la competența profesională se menționează că auditorul nu trebuie să se auto-caracterizeze ca având cunoștințele și experiența pe care nu o posedă. Competența profesională poate fi separată în două etape:

- atingerea competenței profesionale, ceea ce presupune inițial un standard ridicat de educație urmată apoi de o educație specifică, pregătire și o examinare în domenii profesionale relevante, și chiar dacă e prevăzut sau nu, o perioadă de experiență în domeniu;
- menținerea competenței profesionale care cere o continuă conștientizare a dezvoltării permanente a profesiei contabile incluzând reglementările naționale și internaționale relevante în domeniul contabilității, auditului și alte reglementări sau cerințe statutare.

Confidențialitatea informațiilor este o obligație strictă necesară de a fi respectată de fiecare auditor în parte. În plus auditorii au obligația să se asigure că personalul din subordine și persoanele de la care s-a obținut consultanță sau asistență respectă principiul confidențialității.

Activitățile internaționale sunt și ele reglementate de către Codul de Conduită Etică a Auditorilor Din Republica Moldova. Astfel, un auditor financiar autorizat într-o țară poate fi rezident al altei țări sau, în mod temporar, să viziteze această țară pentru a presta servicii profesionale.

În marketing și în promovarea activităților de audit, auditorul financiar trebuie să:

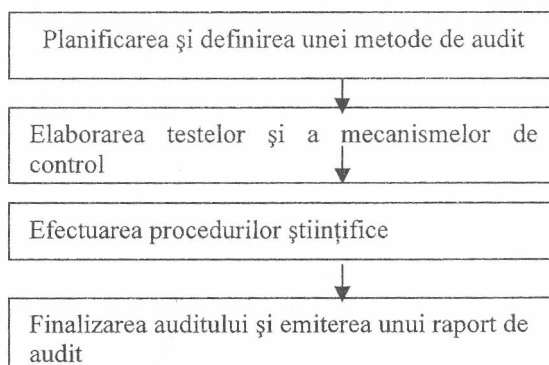
- să nu folosească mijloace care aduc profesia în dispută;
- să nu denigreze activitatea altor auditori.

Publicarea informației de către auditor este acceptabilă dacă:

- este efectuată în scopul informării publicului sau a sectoarelor interesate ale acestuia despre faptele reale și cele care nu induc în eroare;
- este îndeplinită calitativ și cu respectarea normelor profesionale;
- nu conține repetări frecvente a numelui auditorului și orice laude excesive la adresa acestuia.

Astfel, complexitatea procesului de audit poate fi prezentată prin schema expusă în desenul 1.

În concluzie putem cu certitudine afirma că obiectivul general al unui audit financiar este acela de a furniza asigurarea că situațiile financiare examinate sunt complete și întocmite cu acuratețe, iar operațiile economice s-au efectuat în conformitate cu legile și reglementările relevante în vigoare. Și doar în cazul în care informația financiar - contabilă auditată este demnă de încredere, ea poate fi folosită pentru efectuarea unei analize complexe și elaborarea deciziilor pentru dezvoltarea ulterioară a firmei.

Desenul 1. Sinteza procesului de audit

Pentru facilitarea procesului de audit în cadrul unei firme, precum și pentru determinarea rolului pozitiv pe care îl aduce auditorul la desfășurarea activității unei unități economice se recomandă:

- impunerea și utilizarea de către contabilul expert a testelor de verificare specifice ramurii și domeniului de activitate a firmei;
- realizarea unor modificări pozitive care ar apropia Standardele Naționale de Audit, de cele Internaționale, păstrând totuși specificul economiei autohtone;
- implementarea unor programe informatice specifice auditului care ar facilita procesul de auditare a firmei;
- crearea din partea conducerii întreprinderii a unor condiții favorabile de lucru pentru auditori, fapt ce ar face posibilă desfășurarea activității de audit cu minimum cheltuieli de timp și cu un grad înalt de exactitate;
- impunerea prin lege a realizării activității de audit periodic de către fiecare unitate economică.

Prin urmare, atâta timp cât contabilii noștri experți vor corespunde tot mai mult cerințelor profesionale, numele de auditor se va umple de conținut real.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea Republicii Moldova despre activitatea de audit. In: Monitorul Oficial, 4 aprilie, 1996, nr 20-21.
2. Bondarev, Pavel. Audit Financiar. Chișinău: ASEM, 2003. 296 p.
3. Vitiuc, Ana. Audit. Chișinău: ASEM, 1999. 205 p.
4. Arens, Alvin A.; Loebbecke James K. Audit: O abordare integrată. București: Editura ARC, 2003. 949 p.